

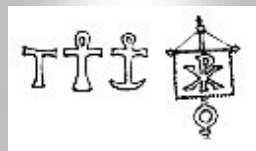
Kríž – symbol a fetiš^{*)}

Ak by ste sa opýtali niekoho „čo je symbolom kresťanov?“, odpoveď by bola asi jednoznačná: „kríž“. A v podstate by mal pravdu, aspoň v tom zmysle, že to platí o veľkej väčšine (i keď nie o všetkých) súčasných kresťanských spoločenstvách („cirkvách“). Ale nebolo tomu tak vždy. Pôvodným symbolom kresťanov nebol kríž, ale ryba. Išlo vlastne o ideogram: ryba (grécky ΙΧΘΥΣ = *ICHTHYS*): I = Iesoys, CH = Christos, Th = Theu, ‘Y = ‘Yios, S = Soter; čiže: *Ježiš Kristus, Boží Syn, Spasiteľ*.

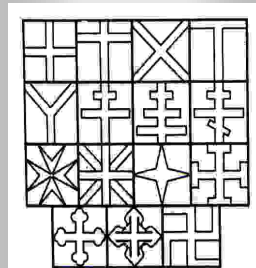
Ako to bolo s krížom?

Kríž – popravný nástroj. Bol to drevený predmet na výkon trestu smrti (akási staroveká „šibenica“). Používali ho Féničania a Peržania, od nich ho prevzali Rimania. Odsúdenec bol na kríž priviazaný alebo pribitý. Kríž býva v gréckych textoch označovaný dvoma výrazmi: *stauros* (čo je vlastne kôl) alebo *xylon* (t.j. drevo), pričom toto slovo mohlo znamenať „strom“ (tu ide o „svieže drevo“, ktoré často symbolizovalo život), ale aj spomenutú „šibenicu“ („suché drevo“). Po latinsky je kríž *crux*. Ako nástroje popravy sa používali štyri druhy kríža: *crux simplex* mal tvar **I** (bol to obyčajný kôl, na ktorý bol zločinec nabodnutý, priviazaný alebo pribitý; tento bol používaný najčastejšie), *crux commissa* tvaru **T**, *crux decussata* tvaru **X** a *crux immissa* tvaru †. Ježiš bol ukrižovaný pravdepodobne na kríži tvaru **I** alebo **T** (ale isté to nie je).

Kríž – symbol. V tejto „funkcii“ zaznamenal kríž mnohé metamorfózy (pozri obrázky). Na prvom obrázku sú štyri pôvodné (staroveké) kríže – symboly. Prvé dva sú pohanské: prvý kríž (tvaru **T**) je latinský, druhý egyptský (bol symbolom života a nesmrteľnosti), tretí kríž (kombinovaný s kotvou) je ranokresťanský (všimnite si jeho nápadnú podobu s egyptským!), štvrtý „Konštantínov“ (je tu vlastne zobrazené rímske labarum so skríženými gréckymi písmenami **X** a **P**, t.j. CH a R – začiatočnými písmenami slova *Christos*; o pôvode a význame tohto symbolu sa píše nižšie).

Na druhom obrázku je znázornených 15 podôb neskorších („modernejších“) krížov – symbolov v tomto poradí: grécky, latinský, ondrejský (burgundský), antonský, vidlicový, patriarchálny (kardinálsky), pápežský, pravoslávny, maltézske, dvojité, hviezdový, barlový, ďatelinový (brabantský), Paliový, a „hákový“ (tzv. svastika).

Od 6. storočia sa v rímskej cirkvi ako symbol používa tzv. krucifix – latinský kríž s pripravenou figúrkou, ktorá má predstavovať telo Ježiša Krista.

Kríž ako symbol však nepoužívajú iba kresťania: napr. tvar egyptského anku (pozri vyššie) veľmi pripomína symbol používaný kresťanmi v staroveku a má istú podobu aj s krížom latinským; kríž s mierne sklonenými ramenami (tzv. Nerónov kríž) používajú niektorí vyznávači hnutia New Age, obrátený kríž (latinský) si za svoj symbol zvolili satanisti; aj iné pohanské alebo synkretické kulty často používajú kríž (rôzne modifikovaný) vo svojich znakoch (napr. Spoločnosť ružového kríža – Rosenkruziáni, Hnutie Grálu a mnohé iné); pokiaľ ide o svastiku (hákový kríž), tu sa žiada podrobnejšie vysvetlenie: svastiku za znak nacistického Nemecka vybral Haushoffer, jeden z hlavných autorov a realizátorov nacistickej ideológie. Haushoffer často cestoval na Ďaléky v-

^{*)} Toto je kapitola z publikácie SOLUS CHRISTUS – TOTUS CHRISTUS. Informácie o nej nájdete na tejto webovej stránke (na stranách CENNÍK a ANOTÁCIE).

chod, a v Japonsku sa stal zasvätencom istej tajnej budhistickej spoločnosti. Svastika, ktorá bola odpradáva symbolom rôznych vecí, uctievaných v pohanskom svete (Slnka, prameňa, plodnosti, blesku...), objavuje sa v Indii už v 4. stor. pr.n.l. a v 6.stor. n.l. ju v Japonsku prijíma za svoj znak budhizmus (aj v Tibete ju používali od nepamäti). Svastika v znaku nacistov symbolizuje spojenie s orientálnou mystikou (podrobnejšie o pohansko-mystickom pozadí nacizmu píšem vo svojej knihe „**NOVÝ VEK...**“).

Ako vlastne došlo k používaniu kríža ako symbolu kresťanov? Je pozoruhodné, že tento kresťanský symbol „zaviedol“ (aspoň podľa legendy) začiatkom štvrtého storočia – pohan. Bol to rímsky cisár Flavius Valerius (275-337), známejší pod menom Konštantín I., „Veľký“.

Konštantín, ktorý panoval nad západnou časťou Rímskej ríše, viedol vojnu o rozšírenie svojej ríše a moci so svojím vlastným bratom, ktorý panoval nad východnou časťou ríše. Vo vojne sa mu veľmi nedarilo. Raz však vraj vo sne videl kríž a nápis „v tomto znamení zvíťazíš“. Nato dal vyhotoviť štandardy (tzv. „*rímske labarum*“ – pozri vyššie), na ktorých boli prekrížené dve grécke písmená **X** a **P** (t.j. Ch a R, čo malo znamenať *Christos*, t.j. Kristus), potom prehnal vojsko cez rieku (tak ho dal „pokrstiť“, hoci on sám pokrstený nebol – krst prijal až na smrteľnej posteli v roku 337). Do vojny potom tiahol „pod znamením kríža“, a stalo sa, že jeho rímskym žoldnierom sa začalo lepšie dariť zabíjať iných rímskych žoldnierov (ktorí boli v službe jeho brata), takže napokon zvíťazili. Kríž sa stal tak akýmsi „maskotom“, prinášajúcim šťastie v boji. Od toho bol len krôčik k tomu, aby vznikla povera, že prináša šťastie vo všetkom a aby sa stal symbolom a fetišom.

Postupne sa tento symbol stal súčasťou bohoslužby, ním sa žehnalo i preklínalo, bol neodmysliteľnou rekvizitou exorcistov (vyháňачov démonov) atď. Ale vzostup jeho „kariéry“ sa tu nezastavil: neskôr (najmä keď sa stal „krucifixom“, čiže keď bola naň pripravená figurka z dreva, kovu či iného materiálu) sa stal predmetom kultu – krížu sa začali preukazovať pocty naozaj celkom mimoriadne, úcta doslova božská (a tiež „relikviám“ – kúsok dreva, o ktorých sa prehlásilo, že pochádzajú z Ježišovho kríža). Bol (niekde aj je) úctivo, obradne bozkávaný, ľudia sa mu klaňajú, pod ním i k nemu putujú procesie; no najmä – pod ním a s ním (býval vyobrazený nielen na štandardách, ale aj na štítoch, mečoch a oblekoch vojakov), v „jeho znamení“ (a „v jeho mene“) sa znovu a znovu prelievala krv, vyhlasovali a viedli sa kruté vojny. A to nielen „za oslobodenie svätej zemi“ proti moslimom (1. až 3. krížiacka výprava v 11.-12. stor.), ale aj proti kresťanom – napr. 4. výprava (začiatkom 13. stor.) bola zneužitá na rozbitie byzantskej ríše. Priam otrasným spôsobom bol kríž zneužitý aj v krížiackych vojnách v 15. storočí (od r. 1420 do r. 1467 bolo uskutočnených celkom šesť krížiackych výprav proti husitom). Pod znamením kríža bojovali krížiacke vojská aj v 30-ročnej vojne a španielski conquistadori v Amerike zabíjali indiánov. Pod týmto znamením jezuiti a ich pomáhači páchali neslýchané zverstvá (mučili, upaľovali na hraniciach, či inými diaboliskými spôsobmi popravovali) stúpcov reformácie v období násilnej „rekatolizácie“. Kríž sa takto stal – ako symbol potláčateľov Božej pravdy a ich nenávidenej, utláčajúcej, brutálnej moci – mnohými sám nenávideným (napr. husití, ktorí bojovali pod znamením kalicha, ničili všetko, na čom bol znak kríža).

Kríž sa stal teda jedným nenávideným, druhými, naopak, stále viac uctievaným – „svätým“.

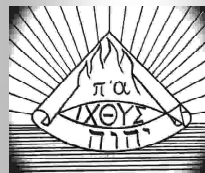
Ale nejde iba o históriu (starovek a stredovek), aj dnes je všelijako používaný a zneužívaný tento symbol, či skôr fetiš. Čo všetko sa len robí (a to zďaleka nie iba v rámci liturgie) „v znamení kríža“! Primitívne povery, viera v silu („záračnú moc“) rôznych amuletov (najmä ak majú podobu kríža, t.j. pohanského nástroja popravy, tejto starovekej šibenice) je taká rozšírená často v majoritných komunitách obyvateľstva niektorých civilizovaných národov, že treba vážne pochybovať o kresťanskom charaktere kultúry týchto národov (i keď to tak býva často navonok proklamované). Ved' Boh Biblie,

v ktorého údajne veria, vo svojom Slove znova a znova zdôrazňuje, že On je jediný a že nestrpí uctievanie iných božstiev a modiel – či už živých alebo mŕtvych (drevených, kovových, hlinených a iných)!

Aký symbol by mali mať kresťania? Myslím, že nepotrebujú žiaden „symbol“, žiadne „logo“. Dôležitá je podstata a základ ich viery (teda veci duchovné, ktoré je ťažko výtvarne znázorniť) a spôsob ich života (teda to, čo je navonok zjavné, a nepotrebuje výtvarné stvárnenie). Ak by však v istých situáciách bolo predsa len vhodné použiť nejaké „logo“, potom by to možno mohol byť pôvodný symbol kresťanov (IXQUS = ICHTHYS, t.j. ryba). A to prinajmenšom z troch dôvodov: 1. je starší ako kríž (pochádza z apoštolskej doby, teda z obdobia, keď cirkev ešte nebola znečistená pohanskou filozofiou, tradíciami a symbolmi), 2. zatiaľ čo kríž je symbolom „nástroja popravy“ Krista (pričom vôbec nevieme, či ten *stauros*, resp. *xylon* mal vôbec tvar kríža, aký sa dnes používa ako „symbol“), je v „rybe“ = „IXQUS“ „zašifrované“ vyznanie kresťanov: I = Iesoys, CH = Christos, Th = Theu, ‘Y = ‘Yios, S = Soter; čiže: *Ježiš je Kristus*, on je *Boží Syn* a náš *Spasiteľ*. 3. symbol IXQUS, na rozdiel od kríža, nebol skompromitovaný, a to ani tým, že by sa stal „kultom uctievania“, ani tým, že by bol niekedy býval znakom masových vrahov, poprípade synkretických, kresťanstvu nepriateľských kultov, vrátane satanistov.

Ale (dávam to na zváženie) je možno použiť aj iný, zložitejší symbol (logo), ktorý podľa môjho názoru pomerne vhodne (i keď, pravdaže, nie úplne) výtvarne stvárňuje podstatu (resp. „predmet“) toho, v čo (v koho) veria kresťania.

Uvádžam tu obrázok („logo“), ktorý obsahuje tieto symboly: **plameň** (s písmenami ρ ‘a = *pneuma* ‘agion), ktorý symbolizuje Božie konania – Jeho *Ducha*; **rybu** (ICHTHYS = IXQUS), ktorá symbolizuje *Ježiša Krista*, *Božieho Syna*, *Spasiteľa*; **knihu** (zvitok) s menom nášho Boha ($\eta\omega\eta\upsilon$), ktorá symbolizuje Jeho samotného – *Všemohúceho*, *Večného*, *Najvyššieho Boha*, od ktorého všetko pochádza, na ktorom všetko spočíva, ktorý všetko „nesie“ (čo symbolizuje „*lod’ka*“, plaviaca sa po mori), a ktorý je súčasne zdrojom pravdy – Božieho slova, ktoré je v Biblii často prirovnané *svetlu* (*Ž 119, 105, Prísľ 6,23; 1J 1,5*); to na obrázku znázorňujú líuce, vychádzajúce z centrálného symbolu.

M. B. B.

Darček pre Vás:

Desiatky publikácií zadarmo

Radi by sme Vás upozornili, že teraz máte možnosť si pozrieť a gratis („free“) stiahnuť desiatky dokumentov v elektronickej podobe – vo formáte **PPS** („prezentácie“) a v **PDF** (články, fakty, úvahy). Stačí jednoducho kliknúť na názov zvoleného dokumentu v zozname, ktorý nájdete po zvolení voľby „**mimoknižné publikácie**“ (v sekcii „**Prejsť na:**“) na web-stránke:

www.knihy-benjan.sk

Ide o originálne publikácie s mnohými (často málo známymi) *faktami o pravde, poznávaní, ale aj o lži, podvádzaní a manipulovaní; o vede a viere; s faktami a úvahami o svete, o Bohu, ale i o Vás.* V mnohých pps dokumentoch („prezentáciách“) tiež nájdete *unikátne fotografie a krásne melódie.*

Okrem toho na tejto web-stránke nájdete **PONUKU KNÍH**, kde je vyše 20 titulov, ktoré si môžete objednať a ktoré nikde okrem u nás (a v internetovom kníhkupectve MARTINUS.sk) nedostanete. O knihách si tu môžete prečítať podrobné informácie – nielen o ich rozsahu, formáte, cene a špeciálnych zľavách, ale aj o ich obsahu (t.j. anotácie); z niektorých z nich sú dokonca k dispozícii aj ukážky (úryvky).

(Pozn.: ak ste túto informáciu dostali e-mailom, nemusíte otvárať váš prehliadač, stačí jednoducho kliknúť na tu uvedenú webovú adresu, t.j. na: www.knihy-benjan.sk).

So srdečným pozdravom

MBKB

mb@knihy-benjan.sk